

Baggrundsnotat til KEF-udvalget med hovedpunkter til foretræde 25. august om:

Potentialer for VE-udbygning, robusthed og elnet ved fjernelse af barrierer for lokale VE-investeringer og energifællesskaber

Notatet falder i tre dele:

1. potentialet i form af ganske betydelige VE-investeringer de kommende år (kort sigt) og de net-besparelser og den robusthed, det samtidig tilfører elforsyningen,
2. de lovgivningsmæssige uklarheder, som fører til barrierer både i lovfortolkning og i net-selskabernes praksis, med fordyrelser og usikkerhed til følge, samt
3. den forskelsbehandling, som dette også medfører i forhold til beboere i etageboliger, som begrænses i at opsætte solceller og deltage i energifællesskaber.

Potentialet for VE-investeringer, robusthed og reduceret behov for net-udbygning

Aftalen om grøn strøm og varme af 25. juni i år indeholder en målsætning om fordobling af vindkraft på land fra 4100 MW til 8200 MW og en tidobling af solcellekapaciteten fra 2000 MW til 20,000 MW. Der er en risiko for, at denne aftale – hvis den står alene – kan føre til modstand mod større solcelleanlæg i det åbne land og mod udefrakommende investorer. De store solcelleanlæg har også den ulempe, at de alenestående giver en meget ujævn net-belastning,

Der har samtidig været meget fokus på de 'store' løsninger, som for en dels vedkommende vil have effekt på lidt længere sigt.

Fordelen ved åbenlyst mindre lokale løsninger er, at de kan realiseres på kortere sigt, og gennem deres antal kan få en ganske stor betydning – også ved at bidrage til realiseringen af målene i de nævnte planer. Vi oplever i den gruppe af organisationer, der står bag dette foretræde, hver dag at få en til to henvendelser fra lokal, der er i gang med at tage initiativ til VE-investeringer i deres lokalsamfund og etablere fælles varmeløsninger, hvis de ligger uden for området, hvor fjernvarmen kan udbygges. området.

Henvendelserne kommer både fra lokalsamfund – typisk landsbyer – udviklere af bofællesskaber og nye bydele samt fra boligorganisationer. Blot et enkelte af disse projekter har et potentiale på at etablere anlæg med en årsproduktion på 0,3 til 2 GWh el fra solceller og 1-3 GWh el fra vindmøller – og der er tale om initiativer, som hvor de lokale borgere og virksomheder støtter op om at afsætte nødvendige arealer og skabe den nødvendige opbakning. Et sådant projekt vil svare til 0,4-2,5 MW i solcellekapacitet og 0,6-1,8 MW vindmøllekapacitet.

Som enkeltstående projekter ser de små ud i forhold til den aftalte målsætning, men deres antal er klart i vækst og vil kunne blive til hundreder af projekter i løbet af blot et års tid, hvis de får opbakning også fra planlægning og lovgivning. Samtidig er der her tale om projekter, der allerede i udgangspunktet har lokal opbakning!

For de lokale fælles varmeløsninger gælder, at de ikke mindst fører til udfasning af gas, olie og træpiller ved etablering af fælles brine, termonet og varmepumper.

De lokale projekter har samtidig en række andre betydningsfulde fordele. De medfører en bedre koordinering af produktion og forbrug. Erfaringerne viser, at denne type lokale projekter følges op med energibesparelser og renovering af ejendomme. Desuden indebærer de, at den vækst i elforbruget, der følger med elektrificering af opvarmning og transport kan dækkes ved udjævning af belastningen og dermed ikke medfører det store behov for net-udbygning i distributionsnettet, der ellers er en følge af elektrificeringen.

Nogle af de samme fordele er der ved udbygning af solceller på tagflader i de tættere bebyggede områder, som også vil reducere behovet for net-udbygning. Alene de eksisterende bebyggelser har et potentiale på

omkring 5.000 MW og ved en planlægning af nye byområder, hvor solceller inddrages fra starten nærmer det sig det dobbelte. I denne sammenhæng er det vigtigt at understrege, at der er god samfundsøkonomi i solceller på store tage, så de er på linje med markplacerede anlæg, både ved tagudskiftning til solcelletage og ved solceller på store industritage. Denne type anlæg vil ikke kræve store tilslutningsinvesteringer og har ikke de net-tab, som er typiske for markplacerede anlæg.

Den uklare retstilstand fører til barrierer og meget varierende praksis

Den manglende, tydelige afgrænsning af det kollektive distributionsnet i forhold til lokale VE-egenproducenter som elkunder har været med til at skabe en meget forskelligartet tolkning af Elforsyningsloven og dermed meget forskellige krav fra net-selskaberne i deres praksis over for elkunder med egenproduktion og herunder også over for fællesskaber. Denne 'uklare retstilstand' som er lovgivers ansvar, da den er en udløber af modsigelser i lovgivningen, som ikke blot har været forvirrende for net-selskaber og elkunder, men også har ført til svingende udsagn og meget lange sagsbehandlingstider i Forsyningstilsynet og i Energistyrelsen.

Det lægger op til præcisering af følgende forhold i den forestående revision af Elforsyningsloven:

For lokal kollektiv tarifering skal der være klare nationale regler, som elselskaberne skal følge, så det bliver både enkelt at dele strømmen mellem producenter, egenforbrugere (dvs. elkunder, der både producerer og forbruger el), ellagring og forbrugere i lokale energifællesskaber. Det skal med i revision af elforsyningsloven og revision af energifællesskabsbekendtgørelsen

Det skal være muligt som elkunde at dele el mellem med interne elforbindelser mellem produktion, forbrug og lagring indenfor sammenhængende matrikler, som beskrevet i Energistyrelsens analyse til KEF-udvalget, december 2021. Det vil kræve ændringer af loven, der sikrer elkunders ret til interne elforbindelser og som sikrer elkunders ret til at have sammenhængende matrikler som forbrugssted for deres egenproduktion.

Lokal ejet produktion bør fremmes, f.eks. ved at staten opfordrer kommunerne til at prioritere projekter med mindst 50% bredt lokalt ejerskab, hvor alle indenfor et lokalområde har mulighed for at deltage. Der kunne sættes mål for at en del af udbygningen skal være lokalt ejet.

En uheldig forskelsbehandling af beboere i etageejendomme

Den nuværende praksis og lovgivning har medført en uheldig forskelsbehandling af beboere i etageejendomme i forhold til parcelhusejere og virksomheder. Det har ført til at utallige lokale projekter med opsætning af bl.a. solceller på egnede tagflader har måttet opgiver eller ikke har kunnet tages i brug med deraf følgende tab for de fællesskaber og ejendomme, der har været involveret. Denne forskelsbehandling skal fjernes, hvilket vil blive støttet af, at de førnævnte barrierer bliver fjernet.

Hver gang et af de omfattende renoveringsarbejder, der for tiden udføres mange af, hvor bl.a. tagflader udskiftes mister muligheden for – mange år frem – at få en større VE-udbygning tæt på forbruget med de fordele det, som oven for anført, har for de lokalt involverede og for samfundet.

Ulrik Jørgensen og Gunnar Olesen